

Professionsdannelse *og* Dømmekraft

Niels Tange

Morten Timmermann Korsgaard

- Hvorfor medtage et kapitel om professionsdannelse i en bog om professionsdidaktik...

Eller...

- Hvordan bidrager et begreb om professionsdannelse til professionsdidaktikken?

To faldgruber

- Dannelse som et ”tomt” værdiord
  - Formål
  - Skåltaler
  - Indtryk af noget ”vidtløftigt”
- Dannelse som ren abstraktion
  - En filosofisk grundlagsdiskussion
  - Ikke-virksomt begreb

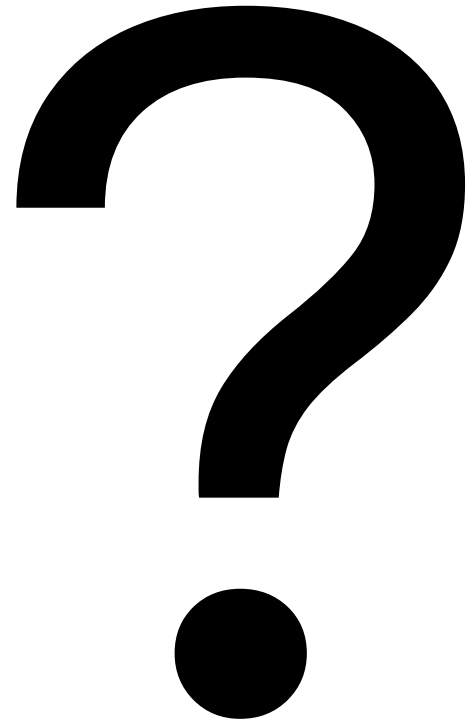
”Stk. 1. Læreruddannelsen skal i samarbejde med folkeskolerne danne og uddanne de studerende til at varetage undervisningen i folkeskolen og bidrage til varetagelsen af folkeskolens opgave...”

(Formålet med Læreruddannelsen i DK, 2023)

Derfor...

- Hvordan bidrager et begreb om professionsdannelse konkret til professionsdidaktikken?

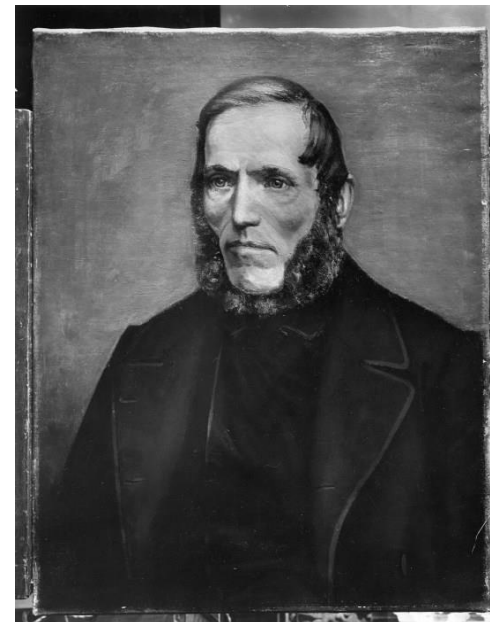
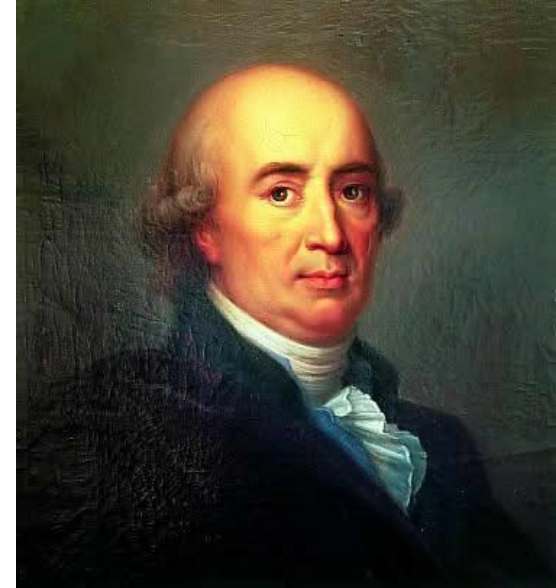
Tre bud, med udgangspunkt i kapitlet:

Menneskeudvikling

- Ikke kun læring - kompetencer og færdigheder
- Et helhedssyn - både kvalificering, socialisering, kultivering og eksistentiel udvikling – at blive et professionelt menneske
- Værdier, holdninger, færdigheder, etik, osv.
- Ikke alt kan måles
- Svag kategorisering (Bernstein; Ulriksen, 2021) - specialist og generalist
- Socialt, fagligt og kulturelt fællesskab
- At tage højskole-titlen alvorligt

”Højnelse til
humanitet
gennem
kultur”
(Herder)

”Træd varsomt,
her i skolen bliver
mennesker til”
(Kold)

Integration

- Dannelse: M – V
- Professionsdannelse: M – P
- Fag-personlig udvikling
- *”...professionel kompetence aldrig kan adskilles fra den person der besidder den...” (S. 148)*
- Mette, der er pædagog
- En tendens til at glemme personen? Eks. Professionsnarrativ

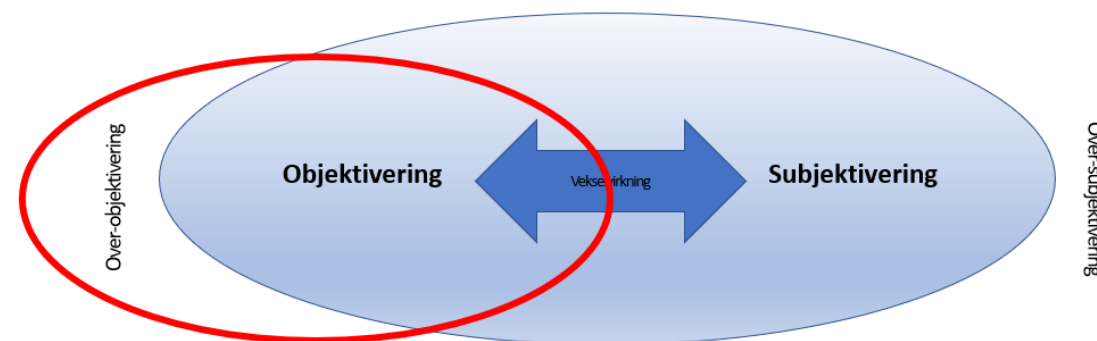
Det dobbelte formål

- Tilpasning og frigørelse som modsætninger
- En tendens til ”overobjektivering”
- Dygtiggørelse og myndigblivelse
- Uddannelsen må understøtte dobbeltbevægelsen mellem at objektivere og at subjektivere

”Uddannelsernes opgave er dobbelt derved, at uddannelse og dannelse ikke er det samme; de kan ikke forenes i ét begreb, men begge forhold skal varetages. Uddannelse har med kvalificering, socialisering og dygtiggørelse af de studerende at gøre, mens dannelse har med deres udvikling af subjektivitet, selvstændighed, selvbestemmelse og myndighed at gøre”

Fund 2: Tendens til over-objektivering

”At vælge sig selv i sin evige gyldighed”

Kvalifikation, socialisation og subjektifikation

Opsummering

Dannelsesbegrebets bidrag til didaktikken:

- Uddannelsen skal ikke alene understøtte læring, men også **menneskeudviklingen som helhed**
- Uddannelsen skal bringe den studerende i møde med professionen på en sådan måde at **den studerendes person og professionen integreres**
- Denne integrationsproces sker i spændingsfeltet mellem tilpasning og frigørelse. Derfor skal uddannelsen **både objektivere og subjektivere** de studerende i en stadig dobbeltbevægelse, så de både bliver dygtige og myndige

Professionel dømmekraft

Et idéhistorisk og eksistentielt
perspektiv

Indledning

Fokus: Professionel dømmekraft som eksistentiel og dannelsesmæssig kapacitet

Spørgsmålet: hvor langt rækker begrebet om dømmekraft i forsøget på at indkredse god praksis?

Fra teknisk rationalitet til reflektiv og eksistentiel forståelse.

Det idéhistoriske rids

Tænker	Centrale begreber	Forståelse af dømmekraft	Betydning for professionel praksis
Aristoteles	Phronesis (praktisk visdom), arete (dyd), telos	Evnen til at handle rigtigt i konkrete situationer – praktisk visdom og balance.	Professionel praksis kræver praktisk visdom og dyd (Areté)
Immanuel Kant	Reflekterende dømmekraft, sensus communis, de tre maksimer	Evnen til at bedømme uden universelle regler gennem refleksion og forestillet dialog.	Professionelle må tænke selv, inddrage andre perspektiver, og dømme konsistent
Donald Schön	Reflection-in-action, the swamp vs. the high ground	Evnen til at tænke og handle refleksivt i komplekse, uforudsigelige situationer.	Professionelle må improvisere, reflektere og skabe mening i praksis.
Hannah Arendt	Mørke tider, forestillet selskab, eksemplarisk tænkning	Evnen til at forstå og forlige sig med verden gennem sindsvidde og eksemplaritet.	Dømmekraft som eksistentiel og politisk evne til at leve ansvarligt i kompleksitet.

Arendt – dømmekraft i mørke tider

- Arendt viderefører Kant, men uden universelle normer.
- Dømmekraft = evnen til at forstå og forlige sig med verden.
- Dommen formes i den forestillede samtale med andre og gennem eksempler.
- 'Our decisions about right and wrong will depend upon our choice of company.'

Kierkegaard – valget som eksistentiel bevægelse

- To trin i valget: vælge mellem muligheder og vælge sig selv som vælger.
- At vælge sig selv indebærer ansvar, frihed og angst.
- Dømmekraft kræver mod til at stå i usikkerheden og handle ansvarligt.

Dømmekraft og proces

- The modern concept of process pervading history and nature alike separates the modern age from the past more profoundly than any other single idea. To our modern way of thinking nothing is meaningful in and by itself, not even history or nature taken each as a whole, and certainly not particular occurrences in the physical order or specific historical events (...) Invisible processes have engulfed every tangible thing, every individual entity that is visible to us, degrading them into functions of an over-all process (Arendt, 2006b, p. 61).

Opsummering og dialog

- Fra Aristoteles → Kant → Arendt → Kierkegaard.
- Dømmekraft er et eksistentielt anliggende – ikke blot en metode.
- Undervisning må skabe rum for erfaring, ansvar og refleksion.
- 'Dømmekraft kan ikke læres som metode, men opøves som måde at være i verden.'

I hvilket omfang understøtter vore uddannelser dannelse af professionel dømmekraft?

Dialog-spørgsmål

- **I hvilket omfang understøtter vore uddannelser professionsdannelse?**

Hvis...

- Uddannelsen skal ikke alene understøtte læring, men også menneskeudviklingen som helhed
- Uddannelsen skal bringe den studerende i møde med professionen på en sådan måde at den studerendes person og professionen integreres
- Denne integrationsproces sker i spændingsfeltet mellem tilpasning og frigørelse. Derfor skal uddannelsen både objektivere og subjektivere de studerende i en stadig dobbeltbevægelse, så de både bliver dygtige og myndige

- **I hvilket omfang understøtter vore uddannelser dannelse af professionel dømmekraft? Hvis...**

- Hvis dømmekraft ikke er handlingsanvisende men derimod et ståsted?